

A Gázmúzeum kiállításának megszüntetése

Dr. Gulyásné Gömöri Anikó

ny. múzeumigazgató

gulyasne.aniko@gmail.com

DOI 10.23716/TT0.21.2017.15

Absztrakt:

A Fővárosi Gázművek Zrt. Gázmúzeum (rövidítve: FGGM) Dr. Habil. Vámos Éva javaslata és támogatásával jött létre. Az 1996-os múzeumalapítást megelőzte a több éves gyűjtési, szelektálási munka, a tárgyak tematikus kiválasztása. 1996 decemberében nyílt meg a „140 éves a fővárosi gázszolgáltatás” kiállítás közel 300 m²-es kiállítási térben. A Gázmúzeum 1996 és 2006 közötti tíz évében folyamatosan megújuló állandó és időszakos kiállításokkal fogadta a látogatókat. A tárlatvezetések mellett oktató és kutató munka is folyt.

2010-ben adtam át a múzeum vezetését. 2011-ben még aktívan működött a munka múzeum életében, majd a kinevezett igazgatót felmentették. 2012-ben felmerült a kiállítási tér megszüntetése, a terület más funkcióra való felhasználása. 2015-ben a gyűjteményt és dokumentációt a Budapest, XIV. kerületi Angol utca 81. alatt lévő raktárba költöztették.

Kulcsszavak: Vámos Éva, Gázmúzeum, gázkészülékek, gyűjtemény, kiállítás

Keywords: Eva Vámos, Gasmuseum, gas appliances, collection, exhibition

Több előadó említette Dr. Habil. Vámos Éva természettudományok iránti vonzalmát, remek szervező készségét. Munkája nyomon követhető volt a műszaki és ipartörténeti gyűjtemények, illetve a kisebb műszaki múzeumok felkarolásában. A jelen írás Vámos Éva egyik ilyen kezdeményezését hivatott bemutatni.

Előzmények

A Fővárosi Gázművek korábban is gyűjtötte, megőrizte a budapesti gázszolgáltatás történetének tárgyi emlékeit, dokumentumait. A legtöbb tárgyat az 1971-et követő években sikerült megmenteni, amikor a városigáizról a földgázra való átállítás történt. Az összegyűjtött gázkészülékeket több helyen őrizték, így a VI. kerület Bajcsy Zsilinszky út 3. sz. első emeletén lévő Háztartási Tanácsadó Szolgálat [HTSZ] (1928-tól működött) konyhájában, de a legtöbb gázkészülék az Óbudai Gázgyár raktáraiból, a dokumentációk az irattárból kerültek elő.

1. kép Háztartási Tanácsadó Szolgálat gyűjteménye

A Fővárosi Gázművek központi telephelye a „volt” Köztársaság tér, ma II. János Pál pápa tér 20. A területen lévő épületek rekonstrukciója során a gyűjteményt az 1993-ra felépült és átadott új épület első emeletén helyezték el mintegy 300 m²-es kiállítási térben.

Az első emeleten helyet kapott még az iroda, a dokumentációs raktár és a kiszolgáló helyiségek. A kiállítási térből kiszorult tárgyakat az Igazgatósági épület alatt lévő fűtött pincében raktároztuk.

2. kép: Fővárosi Gázművek Zrt. épületei 1993

3. kép: 1999-ben újabb kiállítási teret adtak át

Pár évvel később az Óbudai gázgyárból áthozott 6 méter átmérőjű Elster típusú vizes gázmérőnek és a gyárban a szénpályán szolgálatot teljesítő gőzmozdonynak is építettek egy üvegparabolával fedett kiállítóteret a múzeumi épület közelében.

1995 elején megnyílhatott az első kiállítás a „Budapest Főváros gázszolgáltatásának kezdete 1856-tól 1945-ig” A megnyitóra Vámos Éva is eljött. Az eseményt követően szoros barátság, kapcsolattartás, együttműködés alakult ki közöttünk.

A Gázmúzeum

A következő évben megalakult a Gázmúzeum. Az értékes szakgyűjtemény múzeumi rangra emelésében Évának fontos szerepe volt. Lelkesen támogatott, szervezett, tanáccsal látott el.

1996-ban „140 éves a gázszolgáltatás” kibővített kiállítást tekinthettek meg a látogatók. A kiállítás a fővárosi gázgyártás történetét a kezdetektől, a gázvilágítás megjelenését Európában majd elterjedését hazánkban, a gázszolgáltatás történetét egészen napjainkig mutatta be sok fényképpel, írásos és tárgyi emlékekkel, a bemutatást a gázüzemű készülékek sora kísérte.

4. kép Gáztűzhelyek

A fiatal múzeumban a kiállítások szervezésén túl elkezdődött az oktató és kutató munka. Általános és középiskolások számára kémia és technika órák tartása, egyetemistáknak előadások szervezése, kutatók részére heti egy alkalommal a dokumentációs raktárban való munka biztosítása indult el.

Közkedveltek voltak a „nosztalgia délutánok”, ezeken a rendezvényeken a nyugdíjas gázműves dolgozók visszaemlékeztek a „régí szép időkre”. Sok emléket, kedves tárgyat, régi fényképet hoztak és adták át a múzeum számára. Létrehoztuk a gázműves szenior csoportot.

Kicsiknek és nyugdíjasoknak is szerveztem programokat. A kicsik érdeklődését a gázlámpagyújtogató filmjével lehetett felkelteni.

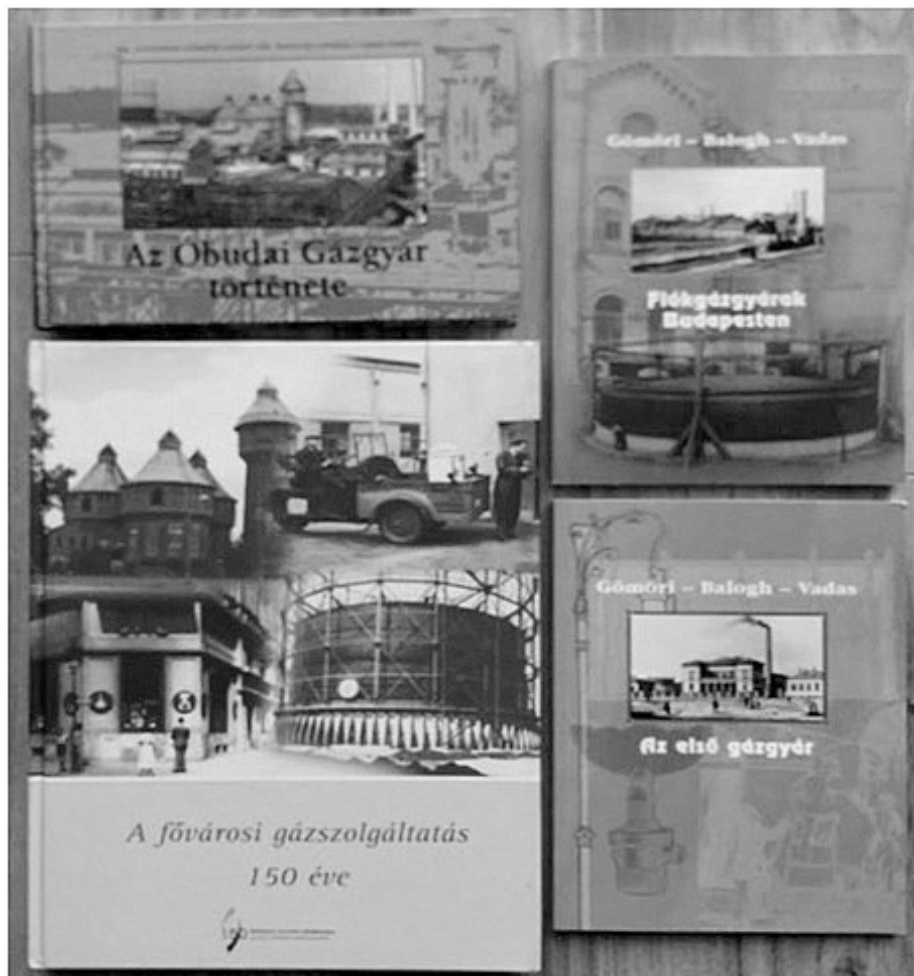
5. kép Általános iskolások a Gázmúzeumban

A kutatás főleg a gázgyárakra fókuszált, így az első gázgyárra, a Józsefvárosi gyárra, majd a fiókgázgyárakra végül az Óbudai gázgyárra. A gázgyárakról összegyűjtött és kikutatott anyagból végül egy-egy könyv készült.

A könyvek mellett kiadványok, ismertető is megjelentek, melyek az időszaki kiállítások kísérői voltak.

Három évenként tartottunk ankétokat, általában az előadások témáját igyekeztünk valamilyen évfordulóhoz vagy a gázzszakmában kiemelkedő neves ember személyéhez kötni.

A 2006-os év minden szempontból a legdinamikusabb év volt a 10 éves múzeum életében. A Józsefvárosi gázgyár, és a gázszolgáltatás 150 éves évfordulójára az állandó kiállítást felfrissítettük.

6. kép: Könyvek a gázgyárakról

Az 1920-as évek háztartási szokásain és tárgyain túl a konyhában az akkoriban egyre jobban elterjedő kis gázüzemű készülékek (gázvasaló, főző és sütő) kiállítása, használatának bemutatása aratott nagy sikert. *(Éva nagyon szerette a konyhát és régi ételreceptekkel ajándékozott meg.)*

7. kép „A konyha” részletek a kiállításból, fénnyvetős gázkandalló az 1920-as évekből

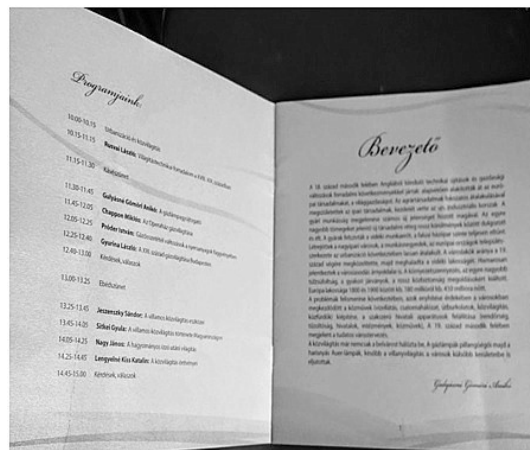
A jubileumi évet követő években a vándorkiállításoknak volt meghatározó szerepe. Célja a műszaki egyetemeken tanuló diákság érdeklődésének felkeltése a gázgyárak iránt. A *Légszesszel eszközölt megvilágítás* kiállítását a BME OMIKK - Könyvtár aulájában 2008. május 28-án nyitottuk meg.

8. kép Vándorkiállítás az első gázgyárról

Az Óbudai gázgyár számos területe még feldolgozatlan. Tíz év alatt sok mindent felderítettünk, de minél mélyebbre ástunk annál inkább szembesültünk azzal, hogy távolról sincs befejezve. Többek között érintetlen téma a gyár humánpolitikája, de a gazdasági mutatók változása és összefüggéseinek tanulmányozása is abbamaradt.

A Gázmúzeum utolsó ankétját „Az urbanizáció fényei” 2009. november 5-én tartottuk meg.

9. kép a) és b) Az urbanizáció fényei- ankét meghívója és kiadványa 2009-ben

Végszó

2010-ben a múzeum vezetését átadtam és nyugdíjba vonultam. 2011-ben még égtek a Gázmúzeum fényei és aktív élet folyt, de 2012-től a múzeumnak nem volt igazgatója. Az állandó kiállítás 2015-ig még állt, de a múzeumi lét jellemzője a teljes passzivitás volt.

A vezetőség hezitálása a gyűjtemény sorsát illetően végül eldőlt és 2015 szeptemberében a kiállítási teret megszüntették, az összecsomagolt tárgyak pedig kikerültek a Fővárosi Gázművek XIV. kerület Angol u.-i raktárába. További tervek nem ismertek.

Doing Away with the Exhibiton of Gasmuseum – Gasworks of Budapest

Abstract:

The Gasmuseum was created following the proposal and with the support of Dr. Habil. Éva VÁMOS. The initiation of the Museum in 1996 was preceeded by many years of collecting, selecting and thematic choosing of objects. The exhibition “140 years of municipal gas supply” opened in December of 1996 in nearly 300 square meters of exhibition place. In the 10 years between 1996 and 2006 the Museum welcomed visitors with renewable permanent and temporary exhibitions. In addition to guided tours teaching and research work was also carried on. I handed over the leading of the Museum in 2010. There was still active work in 2011, then the appointed director was acquitted. In 2012 the elimination of the exhibition, use the space for other functions was suggested. In 2015 the collection and the documents were moved into a store (81, Angol Street, Budapest, XIV.)